

PHẬT GIÁO THỜI KỸ THUẬT SỐ

BUDDHISM IN THE DIGITAL AGE

Nguyễn Thanh Hải

Học viện Phật giáo Việt Nam tại Thành phố Hồ Chí Minh; hai_nguyenthanh2012@yahoo.com.vn

Tóm tắt - Trong thế giới kỹ thuật thay đổi nhanh và có nhiều người bị căng thẳng, chúng ta phải chấp nhận hiệu ứng của những loại hình căng thẳng này và áp lực đó đè nặng lên tâm trí của con người. Ở đây không muốn nói rằng chúng ta hãy tạo ra một "không gian tưởng ảo", vì giáo lý nhà Phật đã dạy rằng không có cái gì trường tồn mãi mãi, mọi sự mọi vật đều có bản chất phù du và không thực tế. Trí tuệ này giúp chúng ta buông bỏ và vượt khỏi sự ràng buộc vào sự vật và giúp chúng ta đi xuôi dòng với cuộc đời một cách nhẹ nhàng, an lạc. Trong sự trống rỗng về mặt tâm linh đang chiếm ưu thế trong thế giới đương đại, vốn chỉ nghĩ đến việc chiếm hữu tất cả, người ta cần phải được biết về những gì mà văn hóa tâm linh Phật giáo có thể cống hiến.

Từ khóa - Phật giáo; tín đồ Phật giáo; mạng xã hội; kỹ thuật số; Internet.

Abstract - In the fast changing world of technology where many people are stressed out, we have to accept the effects of these types of stress and that pressure weighs on the minds of people. Here we do not want to say that we should create a "virtual space of imagination" because according to the teachings of the Buddha, nothing lasts forever, everything is fleeting and unreal. This wisdom allows us to let go and get out of attachment to things and help us go down the stream in a gentle, peaceful way. In the predominant spiritual emptiness of the contemporary world, where people only think of possessing all, one needs to know what the Buddhist spiritual culture can offer.

Key words - Buddhism; Buddhists; social network; the digital; Internet.

1. Đặt vấn đề

Hiện nay, thế giới đang trong giai đoạn bản lề của cuộc Cách mạng Công nghiệp lần thứ 4 (CMCN 4.0) với trung tâm là sự phát triển của trí tuệ nhân tạo, Internet kết nối vạn vật (Internet of Things - IoT), rô-bốt, công nghệ na-nô, công nghệ sinh học... đã và đang diễn ra, đưa nhân loại tiến vào kỷ nguyên thông tin và hệ thống mạng. Nhân loại bước vào kỷ nguyên - kỷ nguyên mạng ảo. Trong kỷ nguyên này, kết nối mọi sự hoạt động của con người trên thế giới với quy mô rộng khắp toàn cầu. Chỉ cần một máy tính xách tay hay một chiếc điện thoại di động thông minh (smart phone), có thể thực hiện đàm thoại, gửi và nhận thông điệp từ hàng tỷ người trên thế giới trong nháy mắt.

Với khoảng trên dưới hai tỷ người đang truy cập Internet hằng ngày, đã hình thành nên thói quen "đi lại và giao lưu" tức thời trên khắp thế giới. Thông qua các bộ kết nối IoT, hàng tỷ người ngồi trước máy tính có thể học tập, giao lưu tinh thần, trao đổi các quan niệm, liên lạc với nhau một cách tích cực.

Với những tiến bộ công nghệ chế tạo các bộ vi xử lý và giá thành ngày càng hạ, các gia đình có thêm nhiều cơ hội truy cập mạng Internet để mở rộng tầm quan hệ, sự hiểu biết, giải trí và khai thác các mặt tích cực của mạng này thông qua các dịch vụ thông tin.

Tôn giáo đứng trước sự cạnh tranh khốc liệt với một tôn giáo - tôn giáo ảo, đó là tôn giáo Facebook. Tôn giáo nói chung và Phật giáo nói riêng làm cách nào để kéo những "con nghiện thế giới ảo" đó về với chánh đạo. Câu hỏi đó cũng chính là động cơ để thực hiện bài báo này.

2. Khái niệm cơ bản

2.1. Mạng xã hội

Dịch vụ mạng xã hội (social networking service) là dịch vụ nối kết các thành viên cùng sở thích trên Internet lại với nhau với nhiều mục đích khác nhau không phân biệt không gian và thời gian. Những người tham gia vào dịch vụ mạng

xã hội còn được gọi là cư dân mạng. Dịch vụ mạng xã hội có những tính năng như chat, e-mail, phim ảnh, voice chat, chia sẻ file, blog và xã luận. Mạng đổi mới hoàn toàn cách cư dân mạng liên kết với nhau và trở thành một phần tất yếu của mỗi ngày cho hàng trăm triệu thành viên khắp thế giới. Các dịch vụ này có nhiều phương cách để các thành viên tìm kiếm bạn bè, đối tác: dựa theo group (ví dụ như tên trường hoặc tên thành phố), dựa trên thông tin cá nhân (như địa chỉ e-mail hoặc screen name), hoặc dựa trên sở thích cá nhân (như thể thao, phim ảnh, sách báo, hoặc ca nhạc), lĩnh vực quan tâm: kinh doanh, mua bán...

Hiện nay, thế giới có hàng trăm dịch vụ mạng xã hội khác nhau, với MySpace và Facebook nổi tiếng nhất trong thị trường Bắc Mỹ và Tây Âu; Orkut và Hi5 tại Nam Mỹ; Friendster tại châu Á và các đảo quốc Thái Bình Dương. Dịch vụ mạng xã hội khác gặt hái được thành công đáng kể theo vùng miền như Bebo tại Anh Quốc, CyWorld tại Hàn Quốc, Mixi tại Nhật Bản và tại Việt Nam xuất hiện rất nhiều các dịch vụ mạng xã hội như: Zing Me, YuMe, Tamtay...

2.2. Thời kỳ kỹ thuật số

CMCN 4.0 diễn ra trên 3 lĩnh vực chính: công nghệ sinh học, kỹ thuật số và vật lý. Trong đó, những yếu tố cốt lõi của công nghệ số được tác động trực tiếp, còn được coi là bộ khung của CMCN 4.0, đó là trí tuệ nhân tạo (Artificial Intelligence - AI), IoT, Big Data.

2.3. Quan điểm sử dụng kỹ thuật số trong Phật giáo

Phương hướng hoạt động Phật sự của Đại hội Phật giáo toàn quốc khóa VIII là "Thế giới ảo của truyền thông đã đi vào cuộc sống thường ngày và ảnh hưởng toàn diện đến toàn nhân loại. Mạng xã hội đã chính thức trở thành quyền lực số 5, Phật giáo không thể đứng ngoài" [1].

Quan điểm của Hòa thượng Tiến sĩ Thích Trí Quảng "thực tế cho thấy những pháp thoại và bài viết của Đức Dalai Lama, Thiền sư Nhất Hạnh... đã dùng Facebook để hỗ trợ cho trang Phật giáo có định, để bài pháp được Phật

từ tiếp nhận nhanh nhất trên Facebook và sau đó, họ sẽ theo đường dẫn này mà về với trang chuyên Phật giáo. Nếu tăng ni trẻ dùng Facebook đúng cách và hợp lý để trao đổi tài liệu học tập, cập nhật thông tin trường lớp, Facebook cũng góp phần lợi ích” [2].

Thượng tọa Bhante Uttamo chia sẻ “sự phát triển của công nghệ, đặc biệt là Internet đã giúp các Phật tử có thể nghiên cứu thêm nguồn thông tin rộng rãi về Phật pháp” [3], Thượng tọa cũng chia sẻ thêm do khó khăn trong việc tiếp cận Phật pháp. Thượng tọa Bhante Uttamo mới nghĩ ra cách truyền bá Phật pháp thông qua trang web www.samaggi-phala.or.id.

Theo Thượng tọa Tiến sĩ Thích Minh Nhẫn trong buổi chia sẻ với các học viên khóa tập huấn về chủ đề “Chiến lược phát triển truyền thông Phật giáo như một kênh Hoằng pháp... do đó nếu người con Phật còn chậm trễ, thờ ơ với việc ứng dụng công nghệ thông tin, mạng xã hội để làm công tác truyền thông Phật giáo một cách nỗ lực và tích cực hơn thì xem như đã bỏ ngỏ cơ hội, nhường thị phần cho kẻ xấu thuận lợi vô tư khai thác tuyên truyền, xuyên tạc, làm tổn hại uy tín Đạo Phật và gây bất an trong xã hội” [1].

Sư Pannyavaro, người sáng lập website BuddhaNet, về vấn đề tu sĩ và công nghệ thông tin: “Những gì đang xảy ra bây giờ là chúng ta đã có một công cụ mới và một cách thức tinh vi hơn để truyền bá Phật pháp. Các nhà sư, với tư cách là nhà giáo, học giả càng phải có hiểu biết nhiều hơn về công nghệ mới này. Vì vậy, các “nhà sư mạng”, có kỹ năng trong môi trường Internet, sẽ giúp ích trong việc đưa Phật pháp vào thế kỷ XXI và xa hơn nữa” [4].

Cũng cần phải nói thêm rằng hai bậc đạo sư hàng đầu của Phật giáo hiện nay là Đức Đạt-lai Lạt-ma và Thầy Thích Nhất Hạnh cũng sử dụng các trang mạng xã hội làm phương tiện truyền pháp. Trang mạng mới nhất mà Đức Đạt-lai Lạt-ma vừa tham gia là Google+ của Google. Trước đó, Ngài đã sở hữu tài khoản Twitter với hơn 2,5 triệu người theo và trang Facebook với hơn 2 triệu người yêu thích.

3. Thực trạng, vai trò và ảnh hưởng của Phật giáo trong thời đại kỹ thuật số

Xin được mở đầu bài viết bằng ý kiến của Sư Pannyavaro, người sáng lập website BuddhaNet, về vấn đề tu sĩ và công nghệ thông tin: “Những gì đang xảy ra bây giờ là chúng ta đã có một công cụ mới và một cách thức tinh vi hơn để truyền bá Phật pháp. Các nhà sư, với tư cách là nhà giáo, học giả càng phải có hiểu biết nhiều hơn về công nghệ mới này. Vì vậy, các “nhà sư mạng”, có kỹ năng trong môi trường Internet, sẽ giúp ích trong việc đưa Phật pháp vào thế kỷ XXI và xa hơn nữa” [4].

Nhân loại bước vào thiên niên kỷ mới cùng những tiến bộ khoa học của thời đại kỹ thuật số (digital era) nên xung quanh chúng ta thấy đủ loại dây nhợ nối liền chúng ta với các thiết bị thông tin, mạng Internet và máy vi tính hiện đại, đây là những tiện ích mới, một phương cách truyền bá Phật pháp nhanh nhất và rộng khắp toàn cầu so với ngày xưa xưa

“Rồi Tỳ-kheo Abhikhū bạch Thế Tôn Sikhī, bậc A-lahán, Chánh Đẳng Giác:

”- Bạch Thế Tôn, con xác nhận với lời nói này giữa chúng Tỳ-kheo Tăng: “Đừng ở Phạm thiên giới, con có thể

khuyến cho ngàn thế giới nghe được tiếng của con.”” [5].

3.1. Thực trạng sử dụng mạng xã hội trong tăng ni

Tại thời điểm đưa ra công bố tháng 8/2017, trang We Are Social và Hootsuite cho biết trên thế giới hiện có hơn 3,02 tỷ người sử dụng mạng xã hội, chiếm 51% dân số thế giới. Trong sự lên ngôi của mạng xã hội, không có gì ngạc nhiên khi Facebook có quyền lực lớn nhất. Theo We Are Social và Hootsuite, hiện ước tính Facebook đang có trung bình hơn 2,04 tỷ người dùng hàng tháng, Độ tuổi 25 – 34 chiếm 29,7% người dùng, là độ tuổi phổ biến nhất. Theo The Next Web, Việt Nam nằm trong top 10 quốc gia có nhiều người dùng Facebook nhất thế giới. Việt Nam xếp thứ 7 với 64 triệu người dùng, chiếm 3% tổng số tài khoản Facebook toàn cầu. Thái Lan đứng ngay sau Việt Nam, ở vị trí số 8 với 57 triệu người dùng. Indonesia và Philippines lần lượt xếp vị trí số 4 và số 6 với 126 triệu và 69 triệu tài khoản. Còn nếu xếp hạng theo cấp thành phố thì Thành phố Hồ Chí Minh đứng thứ 10 trong nhóm 10 thành phố có số người dùng Facebook đông đảo nhất thế giới với 14 triệu tài khoản hoạt động, chiếm 0,6% tổng số người dùng mạng xã hội này. Trong số đó, lương Phật tử (tăng, ni và cư sĩ) chiếm không nhỏ sử dụng facebook.

Trào lưu sử dụng mạng xã hội đã xâm thực vào đời sống nhà chùa. Nó mời gọi, dụ dỗ và có sức hút mãnh liệt đối với khá nhiều tăng ni, nhất là tăng ni trẻ – những vị đã, đang và sẽ bước chân vào các ngôi trường Phật học và thế học như các bạn trẻ ở thế tục, họ sử dụng công cụ này một cách cuồng nhiệt. Như các bạn cùng lứa tuổi, các vị ấy hăng say trong chia sẻ, bình luận những vấn đề “thời sự nóng” trong đạo pháp và thế tục. Chưa xem xét việc đúng hay sai, hợp lý hay bất hợp lý thì thời gian vào mạng xã hội sẽ làm cản trở trong tu học và sức khỏe. Cũng như các bạn ở thế tục, các vị ấy cần được sự hướng dẫn của Thầy Tổ trong việc sử dụng mạng xã hội.

3.2. Vai trò của tu sĩ Phật giáo trong việc sử dụng mạng xã hội

Để có thể an toàn và tự tại hơn khi sống chung với thời đại kỹ thuật số, thiết nghĩ ai sử dụng mạng xã hội cũng cần nhìn lại bản thân mình để kịp thời định hướng trong việc tiếp cận với mạng xã hội hấp dẫn này. Người tu sĩ Phật giáo vào thời đại mới cần quan tâm đến những khía cạnh sau:

- Thấy được mặt lợi trong việc truyền bá Phật pháp qua mạng, nhất là đối với những tu sĩ trẻ đang thực tập thuyết giảng giáo lý hay những tu sĩ ít có khả năng thuyết giảng trước đại chúng.
- Phải có ý thức và phải cẩn thận trong tất cả mọi vấn đề từ nội dung đến hình thức.
- Các nhà sư, với tư cách là nhà giáo, học giả càng phải có hiểu biết nhiều hơn về công nghệ mới này. Vì vậy, các “nhà sư mạng”, có kỹ năng trong môi trường Internet, sẽ giúp ích trong việc đưa Phật pháp vào thế kỷ 21 và xa hơn nữa.

Các nhà sư nên dùng các trang mạng xã hội để giao tiếp với các tín đồ trẻ, nên nói chuyện nhiều hơn với họ nếu không họ sẽ dần dần gạt bỏ tôn giáo như một cái gì đó lỗi thời [6]. Tuy nhiên vẫn lấy châm ngôn “cận sự hơn cận thân”.

Công nghệ chỉ là một phương tiện truyền thông. Tốt hay xấu phụ thuộc vào người sử dụng. Nếu dùng nó bằng

trí tuệ, công nghệ sẽ trở thành một công cụ để nâng cao tiềm năng của nhà sư đó với Chánh pháp. Ngược lại, nhà sư đó sẽ tự làm hỏng chính mình.

Tăng ni - Phật tử nên tránh xa những trang web đen, phản động, và nên ý thức rõ dùng diễn đàn Paltalk là để học hỏi trao đổi kinh nghiệm tu học và giúp ích cho đạo pháp dân tộc.

Trong giao tiếp phải thể hiện những chuẩn mực đạo đức theo giới luật, không rườm rà, không câu nệ, không logic hình thức nặng nề, mà cần tạo một mối quan hệ gần gũi để hướng dẫn, đề ngộ đạo, để định hướng cho người nghe theo tinh thần Phật giáo là một nếp sống chứ không phải là một tôn giáo với những giáo điều và những vị giáo chủ xa vời.

Trụ trì chùa hay các tự viện nơi nào có nhiều tăng ni trẻ hay những chùa nuôi trẻ mồ côi, riêng trẻ mồ côi dù hình thức là được cho mặc áo lam, để chòm nhưng chưa có tâm tu thì cần phải ra sức giáo dục ý thức sử dụng Internet và các trang mạng, không để tình trạng do sơ xuất mà “một con sâu làm rầu nồi canh”, ảnh hưởng chung đến uy nghi của nhà sư và tính đại chúng của Đạo Phật. Người xưa từng dạy: “Giáo bất nghiêm, Sư chi đạo, Dưỡng bất giáo, Phụ chi quá”.

3.3. Ảnh hưởng tích cực và tiêu cực của sự truyền bá Phật pháp qua mạng lưới Internet

Ngày nay là thời đại của thông tin, mạng lưới Internet đã trở thành một nguồn thuận lợi nhất để tìm kiếm thông tin và cũng là một phương tiện nhanh nhất để truyền bá Phật pháp. Do đó, việc sử dụng hệ thống Internet để phổ biến giáo lý là một sức mạnh to lớn đối với sự phát triển của Phật giáo. Những pháp sư cũng nên biết sử dụng email trong việc liên lạc thông tin. Bên cạnh đó, nếu có thể, vị ấy có thể chuyển tải những tài liệu giảng dạy của họ vào mạng Internet. Điều này cho phép việc truyền dạy Phật pháp nhanh hơn và thuận lợi hơn. Vì vậy, những hiểu biết và cách sử dụng Internet đã trở thành một đòi hỏi cần thiết ở những người có trách nhiệm truyền bá giáo lý Phật Đà.

Việc sử dụng hệ thống Internet từ trước đến nay để truyền bá Phật pháp có thể đạt đến tốc độ và hiệu quả ở phạm vi toàn cầu. Tuy vậy, qua hệ thống thư điện tử (e-mail) cũng có thể đạt được một cách dễ dàng để chuyển tải giáo lý mà người học không cần phải ở gần pháp sư hay lãng phí thời gian để đi tới một địa điểm xa xôi để nghe giảng. Kết quả là Internet có thể giúp truyền bá giáo lý, nhưng lại không thể nuôi dưỡng lòng tôn kính của tín đồ đối với pháp sư và hết lòng hộ trì Phật pháp. Đó là vấn đề quan trọng cho chúng ta quan tâm, hoặc thể hệ dùng e-mail sẽ lại xa lánh những tu viện và vì thế phương thức truyền thông này sẽ ảnh hưởng đến sự phát triển của Phật giáo.

Ngoài những yếu tố tích cực vừa nêu, thì cũng có rất nhiều những ảnh hưởng tiêu cực như:

Dành quá nhiều thời gian cho mạng xã hội và nghịch lý là người xuất gia nào sử dụng nghiêm túc mạng xã hội cho mục đích hoằng pháp thì sau khi viết tin, đưa hình với mục đích chia sẻ thông tin Phật sự, người ấy hầu như không tham gia trả lời bình luận, hoặc nếu có thì rất ít. Trong khi đó, những tu sĩ trẻ khi đưa những thông tin về cuộc sống đời thường thì thường xuyên cập nhật thông tin, hình ảnh, nhắn tin và bình luận nhiều lần trong ngày như một đam

mê khó bỏ. Điều này mất rất nhiều thời gian, ảnh hưởng nghiêm trọng đến sức khỏe và thời khóa tu tập.

Ảnh hưởng tiêu cực đến sự tu tập của tăng ni trẻ, những năm đầu bước vào con đường tu tập, người xuất gia cần dành thời gian, năng lượng, sự chú tâm thường xuyên cho việc học giới luật, oai nghi, kinh điển và hành trì cũng như các hoạt động hữu ích khác của người xuất gia để dần thuần thực mình trong nếp sống của đạo là điều vô cùng cần thiết. Một khi phát tâm xuất gia nguyện sống đời phạm hạnh, mỗi một tăng ni đều hiểu rằng, càng bớt đi duyên trần thì càng dễ chuyên tâm cho việc học pháp và tu đạo. Nếu không làm như vậy mà tiếp tục những việc liên hệ quá nhiều đến đời sống xã hội, như lạm dụng mạng xã hội chẳng hạn, sẽ là một chướng ngại lớn trên con đường tu học vậy.

Đăng tải những hình ảnh mất oai nghi, phản cảm trên mạng xã hội. Qua tìm hiểu thực tế, người viết thấy phần lớn những vị tu sĩ sử dụng mạng xã hội một cách nghiêm túc để chia sẻ Phật pháp thường dùng chính tên mình hoặc tên chùa, tịnh xá đặt tên tài khoản trên mạng xã hội. Điều này rất đáng trân trọng và tăng ni trẻ nên học hỏi. Trong khi đó, một số tăng ni trẻ cứ nghĩ rằng mạng xã hội là ảo và ẩn mình dưới những tên khác để không ai biết mình. Thế rồi các vị này thường xuyên đưa lên mạng xã hội những hình ảnh mất oai nghi, phản cảm.

4. Thuận lợi, thách thức thích nghi của Phật giáo trong thời kỳ kỹ thuật số

4.1. Mặt thuận lợi

Với sự phát triển của khoa học công nghệ, kinh điển Phật giáo không còn nằm trong khuôn khổ tự viện của giới xuất gia. Nhiều phiên bản điện tử các tạng Kinh – Giới – Luận đang được hoàn thiện với nhiều ngôn ngữ khác nhau. Đây là một yếu tố làm phẳng quan trọng trong Phật giáo theo thuyết Thế giới phẳng của Thomas L. Friedman. Trong Phật giáo thời đại công nghệ số, những rào cản đối với nguồn tài liệu cấp một không còn nữa. Mọi người đều có cơ hội tiếp cận nội dung kinh điển một cách bình đẳng. Những phiên bản điện tử trên Internet ngày nay, bất kỳ một ai biết sử dụng máy vi tính và Internet đều có thể truy cập dễ dàng, cũng như tìm kiếm những đoạn kinh nguyên văn theo ý muốn cùng với những thông tin cụ thể tương ứng với các phiên bản giấy. Đây thực sự là một thế lợi rất lớn cho Phật giáo, nó mở ra cho mọi người cánh cổng đi vào lãnh địa nghiên cứu Phật pháp [7].

Sự bùng nổ về xuất bản thông tin. Sự bùng nổ xuất bản thông tin được đề cập ở đây chính là chức năng mở của Internet [7]. Khi đối diện với thế giới ảo của Internet, mọi người trình bày quan điểm của mình cởi mở hơn. Thông tin không còn là một chiều như chúng ta đã từng kêu ca, mà nó quy tụ được hầu như nhiều cách nhìn trái ngược nhau. Đây là một thế lợi để mọi người cùng chia sẻ những nội dung tu tập trong Phật giáo. Ngoài ra, sự phát triển công nghệ thông tin cũng giúp cho việc in ấn và chế bản các sách báo Phật giáo bằng phiên bản giấy cũng thuận lợi hơn rất nhiều [7].

Với sự tiện lợi của công nghệ số, chúng ta dễ dàng tập hợp các nguồn tài liệu hơn để phục vụ cho việc học tập và nghiên cứu, cũng như phổ biến những giá trị tâm linh của Phật giáo [7].

4.2. Mặt thách thức

Tuy nhiên, sự phát triển nào trong phạm vi thế gian cũng đều có mặt trái của nó. Bên cạnh cái tốt luôn tiềm ẩn cái xấu nguy hiểm. Công nghệ thông tin làm bùng nổ thông tin trên mạng lưới ảo Internet, khiến cho người sử dụng luôn có nguy cơ bị xâm nhiễm nếu khả năng phòng hộ căn môn không đúng mức [7].

Thế giới ảo luôn luôn chứa đựng nhiều thông tin hấp dẫn, gây những tò mò. Sự tràn ngập thông tin có nhiều ảnh hưởng không tốt đến đời sống tu tập, đặc biệt đối với người xuất gia [7]. Trong cuộc sống, ranh giới giữa cái xấu và cái tốt đã khó phân định, trong thế giới ảo, ranh giới đó càng mờ ảo gấp nhiều lần. Những thông tin vô bổ trên internet, vừa ảnh hưởng đến tiến trình tu tập vừa phí phạm thời gian.

Thế giới ảo rất thuận lợi cho chúng ta truyền bá Chánh pháp của Đức Phật, nhưng đồng thời cũng là vũ khí đắc dụng của những thành phần bất hảo trong xã hội cũng như của những thế lực đối kháng [7].

4.3. Phật giáo thích nghi trong thời kỳ kỹ thuật số

Chưa bao giờ con người một lúc đứng giữa những cơ hội và thách thức lớn đến vậy. Tác động rõ rệt nhất của CMCN 4.0 là sự xuất hiện của robot có trí tuệ nhân tạo, với những tính năng có thể thay thế con người, thậm chí còn tối ưu hơn như khả năng tính toán, phân tích, ghi nhớ, cùng sức lao động bền bỉ, năng suất cao. Như vậy, trong một thị trường việc làm vốn đã rất gay gắt bởi những cuộc cạnh tranh giữa người với người, bây giờ người ta còn phải cạnh tranh thêm với cả robot. Có thể hình dung, CMCN 4.0 sẽ tiến tới loại bỏ những công việc phổ thông hoặc mang tính chất lặp đi lặp lại, thay thế toàn bộ bằng máy móc. Nhưng đồng thời, nhu cầu về nguồn lao động có tay nghề cao, tư duy sáng tạo, thực hiện những công việc phức tạp, làm chủ máy móc lại tăng lên, áp lực công việc nhiều hơn và đòi hỏi cao hơn về chất cũng như về lượng.

Phật giáo nói riêng và các tôn giáo khác cũng vậy, phải thích nghi với điều kiện đó. Tín đồ sẽ có ít thời gian đến các cơ sở thờ tự tôn giáo như chùa, nhà thờ, đình miếu, v.v... và thay vào đó là những trang web, những phần mềm để thực hiện nghi thức tôn giáo như:

- Thiên chúa đã đưa ra phần mềm quản lý giáo xứ (QLGX) và “xung tội online” từ năm 2011, tác giả Matthêu Nguyễn Đức Khoan: *“Mong ước trong tương lai không xa, các giáo phận có thể áp dụng thành công việc ứng dụng công nghệ thông tin vào việc thống nhất quản lý trong các giáo xứ, để tiến tới việc thực hiện “giáo hội điện tử” trên đất nước Việt nam chúng ta”*, tải về và hướng dẫn sử dụng trên web <http://forum.qlgx.net/huongdan>. Năm 2013, Nhà thờ Công giáo La mã cũng cho ra đời ứng dụng Pope App, sau khi có ứng dụng Xung tội (Confession app) giúp người sử dụng ghi lại tội lỗi của mình.

- Phật giáo, ngày 15/12/2017, Đức Dalai Lama vừa công bố một ứng dụng điện thoại di động cho tín đồ để cập nhật với lịch đi lại và những lời giảng của ông, ứng dụng miễn phí này, mang tên Dalai Lama, hiện chỉ có trên iPhone. Ứng dụng này đăng tin tức, video và ảnh về Đức Dalai Lama. Hoặc nếu vào mục tìm kiếm các ứng dụng trên điện thoại thông minh ta sẽ thấy có nhiều phần mềm để các Phật tử có thể tìm hiểu và học hỏi giáo lý như: Dalai Lama

quotes; Buddha Quotes with music; Teaching of Tibetan Buddhism; Phật giáo v.v... hoặc "thầy chùa robot" Xian'er được phát triển bởi các chuyên gia trí tuệ nhân tạo và các nhà sư tại chùa Long Tuyên ở Bắc Kinh - ngôi chùa nổi tiếng dùng công nghệ mới để truyền bá giáo lý đạo Phật. Hoặc như các trang web www.daophatngaynay.com/; <https://thuvienhoasen.org/>; <https://quangduc.com/> ... đã giúp các Phật tử có thể tự học tập giáo lý, có ý nghĩa rất to lớn trong việc hoằng dương Phật pháp, từng bước thích nghi với cuộc CMCN 4.0.

Và nhiều ứng dụng tôn giáo khác đang được phát triển, cho phép các lãnh đạo tôn giáo giữ liên hệ với giáo hội, giáo chúng và giúp tín đồ tìm món ăn tinh thần phù hợp với tôn giáo của mình khi họ đi lại.

5. Kết luận

Đạo Phật đi vào cuộc đời để giúp người sống an vui, hạnh phúc với nguồn tuệ giác từ lời Phật dạy. Do đó, trong thời đại ngày nay, ở thời đại mà nhà nhà đều dùng Internet, người người đều sử dụng các ứng dụng mạng thì người xuất gia cũng cần phải hiểu biết trong lãnh vực này để việc hoằng pháp trở nên hiệu quả và thực tế hơn. Nếu chúng ta sử dụng một cách có ý thức, ở mức độ vừa phải, phục vụ cho mục đích chia sẻ giáo pháp thì Facebook là một ứng dụng tuyệt vời. Thế nhưng, cái gì “nhiều quá” sẽ đi xa mức trung đạo và dễ dàng lạc lối. Một khi chúng ta lạm dụng việc sử dụng công nghệ số, mạng xã hội và không làm chủ được mình, thì phần công dụng của công nghệ số hầu như ta không nhận được nhiều, mà tác hại của mạng xã hội này thì không phải nhỏ.

Cuộc sống của một đời người vốn có nhiều giới hạn, trong đó quỹ thời gian được sống và sức khỏe là các yếu tố vô cùng quan trọng cần phải chắt chiu. Đức Phật từng tuyên bố, những gì Đức Phật biết là lá trong rừng, những gì Ngài dạy cho chúng đệ tử là lá trong tay. Ngài cũng nói rõ những gì Ngài nói là những điều liên hệ đến mục đích, là căn bản cho phạm hạnh, đưa đến yếm ly, ly tham, đoạn diệt, an tịnh, thắng trí, giác ngộ, Niết-bàn. Chúng ta cũng có thể xem những gì trên mạng xã hội là lá trong rừng, chúng ta cần phải tinh táo và khôn ngoan để nắm trong tay những chiếc lá thật sự cần thiết cho việc tu học và chia sẻ giáo pháp mà thôi.

Chúng ta nên sử dụng nó như một công cụ hỗ trợ cuộc sống, đừng để nó trở thành một phần cuộc sống của mình. Hãy sử dụng mạng xã hội thật mà ảo, ảo mà thật này một cách hợp lý và đúng mục đích để phát huy các ứng dụng ưu việt của mạng xã hội này, góp phần làm cho đạo Phật trong thời đại ngày nay trở thành một tôn giáo tươi trẻ, năng động và đầy sức sống.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Tánh Tuệ, *Chiến lược phát triển truyền thông Phật giáo như một kênh Hoằng pháp*, <http://www.phattuvietnam.net/tintuc/38764-chi%E1%BA%BFn-1%C6%B0%E1%BB%A3c-ph%C3%A1t-tri%E1%BB%83n-tttt-ph%E1%BA%ADt-gi%C3%A1o-nh%C6%B0-m%E1%BB%99t-k%C3%AAnh-ho%E1%BA%B1ng-ph%C3%A1p.html>, truy cập ngày 22/7/2018.
- [2] HT. Thích Trí Quảng, *Tăng ni trẻ và mạng xã hội Facebook*, Nguyệt san Giác ngộ số 256 - 07/2017 (PL 2561), <https://thuvienhoasen.org/a28363/tang-ni-tre-va-mang-xa-hoi-facebook>, truy cập ngày 22/7/2018.

- [3] Vân Tuyền, *Indonesia: Kêu gọi sử dụng mạng xã hội để truyền bá Phật giáo*, <http://www.daophatngaynay.com/vn/tin-tuc/quoc-te/22515-indonesia-keu-goi-su-dung-mang-xa-hoi-de-truyen-ba-phat-giao.html>, truy cập ngày 23/7/2018.
- [4] Ven. Pannyavaro, Thích Nguyên Tạng (dịch), *Tương lai của Phật giáo trên Internet*, <https://thuvienhoasen.org/a28410/tuong-lai-cua-phat-giao-tren-internet>, truy cập ngày 23/7/2018.
- [5] Hòa thượng Thích Minh Châu (dịch), *Kinh Aruṇavatī*, Tương Ưng Bộ Kinh, Chương 6, Tương Ưng Phạm Thiên, NXB Tôn giáo.
- [6] Văn Công Hưng, *Tu sĩ Phật giáo với Internet & mạng xã hội*, Giác ngộ online, <https://giacngo.vn/PrintView.aspx?Language=vi&ID=37441B> truy cập ngày 23/7/2018
- [7] Thanh Hòa, *Sự tương tác của Phật giáo với thời đại kỹ thuật số*, <https://giacngo.vn/tuthienxahoi/2008/06/19/76D41B/> truy cập ngày 23/7/2018. .

(BBT nhận bài: 03/8/2018, hoàn tất thủ tục phản biện: 21/9/2018)